

Asia: VN/34767/2025

Luonnos hallituksen esitykseksi ulkomaanopintolaiksi ja ammattipätevyyden tunnustamisesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot esitysluonnoksesta

JHL kannattaa tavoitteita kansainvälisen osaamisen sujuvammasta hyödyntämisestä ja tunnustamisprosessien nopeuttamisesta, ja pitää järkevänä tehdä ennakoivia toimenpiteitä työikäisen väestön eläköitymisen varalta, ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi, erityisesti kasvatus- ja ohjausalan sekä sosiaali- ja terveysalan tehtävien osalta, joissa henkilöstövaje uhkaa palvelujen saatavuutta jo nyt. JHL muistuttaa kuitenkin siitä, että työvoiman saatavuus ei ole yksinomaan kelpoisuus- tai tunnustamiskysymys. Kasvatus-, ja sote-aloilla työllistymiseen vaikuttavat myös työnantajien taloudelliset ja hallinnolliset edellytykset palkata henkilöstöä sekä mahdollisuudet järjestää osaamisen täydentämistä käytännössä. Näiden rakenteellisten tekijöiden huomioiminen on olennaista esityksen vaikutusarvioinnissa.

Osaamislähtöinen lähestymistapa ja joustavammat mahdollisuudet osaamisen täydentämiseen ovat omiaan parantamaan ulkomailla koulutettujen ammattilaisten tosiasiallisia mahdollisuuksia työllistyä koulutustaan vastaaviin tehtäviin Suomessa. Tämä koskee erityisesti varhaiskasvatuksen lastenhoitajia sekä sote-alan säänneltyjä ammatteja, joissa kelpoisuusvaatimukset ovat tarkasti säädetyt ja joissa ulkomailla hankitun osaamisen tunnistaminen on tähän asti ollut liian hidasta ja usein ennakoimatonta. Osaamislähtöisyyden soveltamisessa on kuitenkin tunnistettava siihen liittyvät käytännön haasteet. Ammattipätevyyden arvioinnissa on huomioitava tutkinnon tuottaman osaamisen ajantasaisuus, työkokemuksen ja jatkuvan oppimisen merkitys sekä osaamisen kulttuurisidonnaisuus. Tämä korostuu erityisesti kasvatus- ja ohjausalan sekä sote-alan ammateissa, joissa vuorovaikutus, kielitaito ja kansallisen toimintaympäristön tuntemus ovat keskeisiä.

Lainsäädäntöä uudistettaessa onkin yhdenvertaisuuden edistämisen ohella varmistettava asiakas- ja potilasturvallisuus sekä palvelujen laatu. Samalla, erityisesti säännellyissä ammateissa on tärkeää, että ulkomailla kouluttautuneilla ammattilaisilla on tosiasiallinen ja kohtuullinen mahdollisuus saavuttaa kelpoisuus osaamistaan täydentämällä ilman tarpeettomia viiveitä tai esteitä.

Lausunnonantajan näkemykset koskien ulkomaanopintolakia.

JHL pitää uudistetun ulkomaanopintolain tavoitteita pääosin kannatettavina erityisesti kasvatus-, ohjaus- sekä sosiaali- ja terveysalan ammattien näkökulmasta, joissa työvoiman saatavuus on tunnistettu haasteeksi. Lainsäädännön tulee olla selkeä ja ennakoitava, jotta ulkomailla kouluttautuneet ammattilaiset voivat realistisesti arvioida mahdollisuutensa työllistyä Suomessa koulutustaan vastaaviin tehtäviin, sekä siihen liittyvien prosessien piirteet ja keston omalla kohdallaan.

JHL pitää tärkeänä sitä, että lain soveltamisala mahdollistaa ulkomailla hankitun osaamisen tunnustamisen myös säännellyissä tehtävissä, joissa kelpoisuusvaatimuksena on muu kuin korkeakoulututkinto. Tämä on erityisen tärkeää varhaiskasvatuksen lastenhoitajien kaltaisissa ammateissa, joissa ulkomailla suoritettu koulutus ei nykyisin aina johda selkeään ja yhdenmukaiseen kelpoisuuteen.

JHL suhtautuu myönteisesti osaamisen täydentämisen keinojen laajentamiseen. Täydentävät opinnot, kelpoisuuskokeet ja sopeutumisajat mahdollistavat tarkoituksenmukaisen tunnustamisen tilanteissa, joissa koulutuksessa on olennaisia eroja. Näiden keinojen tuleekin olla tosiasiallisesti saatavilla riittävästi, ennakoitavasti ja kohtuullisin kustannuksin. Tämä on erityisen tärkeää kasvatus- ja sote-aloilla, joilla täydennyskoulutuksen saatavuus on jo ennestään rajallista ja tätä nykyä myös taloudellisesti aliresursoitua. Lisäksi JHL pitää tärkeänä, että päätöksenteossa huomioidaan hakijan ammattikokemus ja Suomessa suoritettut opinnot osana kokonaisarviointia. Tämä tukee niiden työntekijöiden asemaa, jotka ovat jo työskennelleet alansa tehtävissä Suomessa, mutta joilta puuttuu vielä muodollinen kelpoisuus.

On tärkeää, että ulkomaanopintolaissa säädetään käsittelyn määräajoista ammattipätevyyslain tapaan. Selkeät määräajat parantavat hakijoiden oikeusturvaa ja lisäävät prosessien ennakoitavuutta. Prosessien sujuvoittaminen edellyttää kuitenkin myös riittäviä viranomaisresursseja. Tämä, sekä eräät muut ulkomaanopintolakiin liittyvät kysymykset, kuten viranomaisten työnjako, suhde muuhun lainsäädäntöön ja toimeenpanon hallinnolliset rakenteet, ovatkin tärkeitä lain toimivuuden kannalta. JHL korostaa, että uuden lainsäädännön tulee tukea sujuvia ja yhdenmukaisia prosesseja ilman, että vastuu tai kustannukset siirtyvät kohtuuttomasti koulutuksen järjestäjille, työnantajille tai yksittäisille hakijoille.

Lausunnonantajan näkemykset ammattipätevyyslain muutoksista.

Ammattipätevyyslain muutoksia koskevat ehdotukset ovat lähtökohtaisesti perusteltuja erityisesti tilanteissa, joissa ammattipätevyden ja Suomessa edellytetyn koulutuksen välillä on sellaisia olennaisia eroja, joka voivat vaarantaa kansanterveyden tai yleisen turvallisuuden. Tällaisissa tilanteissa on tärkeää, että toimivaltainen viranomainen voi edellyttää kelpoisuuskokeen suorittamista silloin, kun puuttuvaa osaamista ei voida korvata ammattikokemuksella tai elinikäisen oppimisen kautta hankitulla osaamisella.

JHL pitää kannatettavana sitä, että ammattipätevyyden tunnustamista koskeva toimivalta on ensisijaisesti sillä taholla, joka myöntää oikeuden harjoittaa kyseistä ammattia. Tämä on erityisen tärkeää sosiaali- ja terveysalan säänneltyjen ammattien osalta, joissa päätöksenteon tulee perustua syvälliseen alakohtaiseen asiantuntemukseen ja potilasturvallisuuden varmistamiseen.

JHL korostaa ministeriöiden välisen tiedonkulun merkitystä. Käynnissä olevien rinnakkaisten lainsäädäntöhankkeiden yhteisvaikutuksia on vaikea arvioida, mikä heikentää kokonaiskuvan hahmottamista erityisesti sote-alan säänneltyjen ammattien osalta. Esityksessä tulisi kuvata selkeämmin ammattipätevyysslain muutosten suhde sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilölainsäädännön uudistukseen. Lisäksi koulutusorganisaatioiden rooli osaamisen täydentämisessä ja lain toimeenpanossa tulisi tunnistaa nykyistä selkeämmin.

JHL pitää esityksen tavoitteita kannatettavina ja katsoo, että ehdotetut muutokset voivat edistää ulkomailta koulutettujen kasvatusta-, ohjaus- ja sote-alan ammattilaisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia työllistyä Suomessa. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää kuitenkin selkeää sääntelyä, riittäviä resursseja sekä toimivia ja saavutettavia osaamisen täydentämisen polkuja. Näiden edellytysten varmistaminen on keskeistä, jotta lainsäädäntö tukee aidosti työvoiman saatavuutta, sekä palvelujen laatua ja turvallisuutta.

Takolander Hanna
Julkisten ja hyvinvointialojen liitto JHL ry